

معرفی دو کتاب خارجی در زمینه جامعه‌شناسی سیاسی

محمدعلی زکی

عضو هیئت علمی دانشگاه امام حسین (ع)

Culture and the Politics of third world Nationalism

فرهنگ و سیاستهای ناسیونالیسم جهان سوم

بخشی از مقدمه مؤلف

این کتاب تنها تألیف در زمینه ناسیونالیسم نیست بلکه سعی من در طرح یافته‌های مهم و قابل توجه برای عموم محققان در این زمینه است. در سال ۱۹۵۹ که جوانی بودم با ناسیونالیسم تبتی و در سال ۱۹۶۲ با ناسیونالیسم هندوستانی و در سال ۱۹۷۹ با ناسیونالیسم آمریکایی آشنا و روبه‌رو شدم. در طی سالهای ۷-۱۹۸۶ که مشغول تدریس در دانشگاه بنگال جنوبی بودم، ناسیونالیسم اخلاقی "گورخا" را مشاهده کردم که مبتنی بر مراحل بسیج توده‌ای، ارتباطات اجتماعی و

سیاستهای مساوات طلبانه بود. این شواهد قلمرو و نقش مناسب و لایقی برای ارتباط تجارب شخصی و تفاسیر آکادمیکی خواهد بود لیکن اساس تجربی بنیانهای تحلیلی در زمینه ناسیونالیسم فقط از تجارب شخصی متأثر نبوده است بلکه جامعه شناختی مطالعات دهگانه موردی، شکل دهنده این بنیان تحلیلی است. انگیزه اساسی نگارش کتاب به زمانی برمی گردد که من در دانشگاه برکلی کالیفرنیا مشغول تهیه و تدوین و نگارش تز دکترای خود تحت عنوان "مارکسیسم، ناسیونالیسم و انقلاب: ایجاد ناسیونالیسم نوین در کشورهای کمونیستی" در سال ۱۹۸۲ بودم.

معرفی و اهمیت کتاب

کتاب نوشته "داوا نوریو"^(۱) پروفیسور دانشکده مطالعات بین المللی دانشگاه جواهر لعل نهرو در دهلی نو است. او در تبت، هندوستان و ایالات متحده امریکا تحقیقات خود را آغاز و تکمیل کرد و دکترای خود را در رشته جامعه‌شناسی سیاسی از دانشگاه کالیفرنیا در برکلی گرفت. او صاحب کتاب "ستاره سرخ تبت (۱۹۸۷)" و علاوه بر آن، مقالات تخصصی در برخی مجلات دانشگاهی به چاپ رسانده است.

این کتاب سعی فراوانی در درک نظامهای سیاسی خاص جهان سوم با ملاحظه چارچوبی مشخص دارد که با تأکید بر مطالعات موردی خاص دهگانه در جوامع جهان سوم بویژه در موضوع ناسیونالیسم انجام شده است. مؤلف ابعاد گوناگون ناسیونالیسم در تبت، هندوستان و ایالات متحده امریکا را با تحلیلهای جامعه شناختی در بیش از ده تحقیق مطالعه موردی^(۲) تجربه کرده است. کتاب تأملی به مطالعه روابط متقابل بین مارکسیسم و ناسیونالیسم ایجاد کرده و مؤلف معتقد است که اهمیت ناسیونالیسم به عنوان دربردارنده نیروی قوی اجتماعی که نقش کلیدی در سیاستهای بین المللی دارد باید مد نظر باشد

کتاب تألیفی قابل تأمل در ادبیات ناسیونالیسم جهان سوم است و هر چه بهتر مورد استفاده و توجه و علاقه دانشجویان و محققان علوم سیاسی، جامعه‌شناسی،

انسانشناسی و مطالعات بین‌المللی خواهد بود.

سازماندهی کتاب

کتاب دربردارنده ۲۵۸ صفحه و ۱۲ فصل، ۴ جدول و ۴ نمودار است که در پایان، کتابشناسی و فهرست راهنما آورده شده است. کتاب برای نخستین بار در سال ۱۹۹۲ توسط مؤسسه روتلیج منتشر شده است. عنوانها و مختصری از مطالب کتاب به شرح ذیل است:

فصل اول: مقدمه: مفاهیم غربی و واقعیت‌های غیرغربی، توجه به ساختار ناسیونالیسم جهان سوم، انتقادات وارده بر نظریه ناسیونالیسم، روش‌شناسی نظریه اراده‌گرایی و برخی ملاحظات درباره مفهوم جهان سوم.

فصل دوم: به سوی تعریف جدید درباره ناسیونالیسم جهان سومی

آزمودن مفاهیم موجود، تعریف جامعه‌شناختی ناسیونالیسم

فصل سوم: مراحل ناسیونالیسم: قبیله (ایل)‌گرایی، قدم‌گرایی و مهین‌پرستی، بررسی مفاهیم انسجام، الزام و آگاهی، تکامل سیاسی و انواع گوناگون آگاهی اجتماعی، وجوه تمایز مهین‌پرستی و ناسیونالیسم، نئورالیسم سیاسی و شکل‌بندی دولتی در جهان سوم

فصل چهارم: ساختار اجتماعی ملت

قضایای مربوط به همبستگی، نقش نژاد و زبان به عنوان ابزارها و وسایل تفکیک فرهنگی، جامعه و ملت، الگوهای شکل‌گیری ملت در جهان سوم

فصل پنجم: رشد فرقه‌های دینی و پیدایش هویت ملی

توانمندی مذهبی برای شکل‌گیری فرهنگی پیچیده، هویت ملی در زمینه هویت‌های چندگانه و متعدد، بومی شدن مذاهب جهانی و منشاء هویت‌های ملی، تقدس نژاد

فصل ششم: ناسیونالیسم مدرن و ایدئولوژی

بررسی آگاهی ملی، تمایزات ناسیونالیسم سنتی و مدرن، بسیج روشنگرانه و

اشاعه آگاهی سیاسی در جامعه، امپریالیسم و تجسم شخصیت
فصل هفتم: سیاستهای ناسیونالیسم: بسیج توده‌ای، انتقالات شفاهی و
جنبشهای ملی‌گرایانه، بررسی مفهوم سیاستهای توده‌ای، تممات اجتماعی
ایده‌های ناسیونالیستی ارتباطات بین دولت و اقتصاد ملی، تمایزات بین جنبشهای
ملی‌گرایانه و اجتماعی

فصل هشتم: مکانیسم بسیج توده‌ای: به کارگیری سمبلها و اظهار هویت
بررسی سمبلهای برهمنی و ناسیونالیسم هندویی، نقش جهاد در ناسیونالیسم
عرب، فرهنگ گذشته و ناسیونالیسم توده‌ای

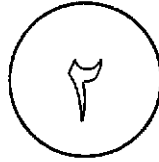
فصل نهم: ناسیونالیسم به مثابه قدرت اجتماعی: بازسازی نظامهای
خاستگاه‌های اجتماعی قدرت سیاسی، تمایلات فاشیستی در ساختار
ناسیونالیسم (نژاد)، نظام هنجارمند ناسیونالیسم (آزادی و برابری)، رابطه میان
ناسیونالیسم دولتی و سازمان منطقه‌ای

فصل دهم: بررسی رابطه میان گروه‌های نژادگرایی و ناسیونالیسم، مطالعه ارتباط
بین هویت نژادی و دولت چندگانه نژادی، انسجام ملی و پیدایش ناسیونالیسم
نژادی، نوسازی نژادی، پیش نیازهای اجتماعی ناسیونالیسم نژادی

فصل یازدهم: نتیجه‌گیری: تمایزات فرهنگی و عقلانیت سیاسی
بررسی تمایلات دوگانه در ناسیونالیسم، بررسی مفاهیم پارادایم و پیش بینی
فصل دوازدهم: پیدایش ناسیونالیسم اسلواک.

یادداشتها

1. Dawa NorbuR
2. Case Studies

State, Power and Politics in the making of the Modern Middle East

دولت، قدرت و سیاست در پیدایش خاورمیانه جدید

بخشی از مقدمه مؤلف

این کتاب اولین اثر از مجموعه آثاری است که با هدف ارائه مناسب مباحث اصلی و مقدماتی در زمینه کشورهای خاصی از خاورمیانه منتشر شده است که ارائه این مباحث برخی از فرایندهای اصلی تلقی می‌شود که در تاریخ سیاسی اجتماعی معاصر غایب بوده است. نزد ما منطقه مورد نظر شامل ۲۰ دولت عرب زبان در غرب آسیا و شمال آفریقا به شمار می‌رود؛ بویژه ایران، ترکیه و فلسطین اشغالی. چندین موضوع درخور توجه، انگیزه و ضرورتهای تألیف کتاب در نظر بوده است که یکی از آنها پیدایش دولتهای مستقل، ایجاد نهادهای ملی خاص و تقابل میان آنهاست که بویژه پس از فروپاشی امپراتوری عثمانی در پایان جنگ جهانی اول به وجود آمدند. سایر عوامل همانند اهمیت نقش نظامیان در نظامهای سیاسی، سیاستهای نوسازی اقتصادی، مشخصات احزاب سیاسی خاورمیانه، انواع تلاشهای متعدد در تعریف شیوه اجرای دموکراسی، روابط متحول میان مذهب و سیاست در برخی کشورهای مسلمان، به عنوان ضرورتهای قابل تأمل برای تألیف کتاب در نظر بوده است.

معرفی و اهمیت کتاب

این کتاب، مقدمه‌ای قابل فهم برای سیاستهای خاورمیانه برای تمامی کسانی است که درک گسترشهای معاصر در این منطقه را آرزو کرده‌اند. در میان کشورهای خاورمیانه خصوصاً ایران، ترکیه، فلسطین اشغالی از مثالهای برجسته موضوعات قابل تحقیق است که گویای موضوعاتی همانند چگونگی رشد دولت و واکنش سیاسی حکومتهای خاورمیانه به بحرانهای اقتصادی دهه ۷۰ و ۸۰ میلادی است.

سازماندهی کتاب

کتاب در ۳۰۲ صفحه برای سومین بار در سال ۱۹۹۴ در دو بخش و ده فصل توسط انتشارات روتلیج منتشر گردیده است. راجرز آن، مؤلف کتاب صاحب‌نظر و کارشناس در سیاست خاورمیانه و استاد کالج آنتونی آکسفورد در طی ۲۵ سال گذشته، و صاحب تألیفاتی در مجلات و نشریات تخصصی همانند تایمز، تایمز لوس آنجلس است. او در زمینه خاورمیانه صاحب تألیفاتی است و سرپرستی ویراستاری مجموعه کتابهایی تحت عنوان "پیدایش خاورمیانه نوین" را نیز به عهده دارد و این کتاب اولین اثر از آن مجموعه آثار است. عناوین اصلی کتاب به قرار ذیل است:

بخش اول: دولت و پیدایش دولت

مقدمه

فصل اول: فروپاشی امپراتوری: پیدایش دولتهای خاورمیانه جدید

فصل دوم: رشد قدرت دولت در جهان عرب: نظامهای تک‌حزبی

فصل سوم: رشد قدرت دولت در جهان عرب: نقش سلطه خانوادگی

فصل چهارم: ناسیونالیسم، وحدت عرب و تأثیر روابط درونی دولتهای عرب

فصل پنجم: دولت و سیاست در فلسطین اسرائیل، ایران و ترکیه از جنگ جهانی

بخش دوم: موضوعاتی در سیاستهای خاورمیانه معاصر

مقدمه

فصل ششم: سیاستهای نوسازی اقتصادی

فصل هفتم: سیاستهای دینی

فصل هشتم: نظامیان در دولت و جامعه

فصل نهم: احزاب و انتخابات

فصل دهم: نظامهای تک حزبی و اهمیت دموکراسی

ژوئیه‌شگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پرتال جامع علوم انسانی